

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

**Årsrapport
2009
om tilsyn
med
barnevernet**

1.0 INNLEDNING

2.0 TILSYNET MED DE KOMMUNALE BARNEVERNTJENESTENE

- 2.1 Rapporteringer fra kommuner og bydeler
 - 2.1.1 Internkontrollplikten, jf. Internkontrollforskriften § 4
 - 2.1.2 Tall som gjelder meldinger, undersøkelser og tidsfrister
 - 2.1.3 Tall som viser utviklingen med tiltak i barneverntjenestene
 - 2.1.4 Andre tall fra halvårsrapporten pr. 31.12.
- 2.2 Spesiell oppfølging/tilsyn av kommuner
- 2.3 Særlige tiltak truffet i forbindelse med fristoversittelser/mulkt
- 2.4 Systemrevisjon
- 2.5 Ettervernsprosjekt
- 2.6 Annet, herunder samarbeid med Bufetat mot kommunesektoren
- 2.7 Generell vurdering av situasjonen i det kommunale barnevernet
- 2.8 Planer for kommende år

3.0 TILSYN MED BARNEVERNINSTITUSJONENE

- 3.1 Antall tilsynsobjekter
- 3.2 Individtilsynet jf. Tilsynsforskriftens §§ 7 og 8
 - 3.2.1 Samtaler med barna ihht. § 8
- 3.3 Systemrevisjoner jf. Tilsynsforskriftens § 9
 - 3.3.1 Utførte systemrevisjoner med institusjoner
- 3.4 Tiltak ved mangler jf. Tilsynsforskriftens § 12
 - 3.4.1 Begrunnet melding/pålegg jf. § 12 første ledd
- 3.5 Bruk av tvang jf. Tilsynsforskriftens § 7 fjerde ledd og kap 3 og 4 i Rettighetsforskriften
- 3.6 Andre forhold som har vært fokusert under tilsyn, jf. § 7 og kvalitetsforskriften
- 3.7 Annet
- 3.8 Generelle vurderinger av situasjonen i barneverninstitusjonene
- 3.9 Planer for kommende år

4.0 TILSYN MED OMSORGSENTRE FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE UNDER 15 ÅR

- 4.1 Antall lovpålagte individtilsyn
- 4.2 Samtaler med barna ihht. § 8
- 4.3 Tiltak ved mangler jf. Tilsynsforskriften § 12
- 4.4 Tvangsprotokoller og klager
- 4.5 Aktuelle forhold som får sin oppmerksomhet under tilsynsbesøkene jf. 7 og kvalitetsforskriften
- 4.6 Nettverk med andre fylkesmenn
- 4.7 Generelle vurderinger av situasjonen på omsorgssentrene
- 4.8 Planer for kommende år

5.0 KLAGESAKSBEHANDLING

5.1 Klager rettet mot kommunene

5.2 Andre forvaltningssaker knyttet til kommunene

5.3 Klager/henvendelser rettet mot institusjonene

6.0 RÅD OG VEILEDNINGSOPPGAVER

7.0 INFORMASJONS- OG MØTEVIRKSOMHET

1.0 INNLEDNING

Fylkesmannens tilsynsansvar etter lov om barneverntjenester omfatter tilsynet med barneverninstitusjonene og tilsynet med forvaltningen i kommuner i Akershus fylke og bydelene i Oslo kommune.

Tilsynsvirksomheten omfatter			
Antall kommuner 22	Antall bydeler 15	Antall institusjoner 39 I tillegg tre § 4-27 hjem	Antall enheter 61 I tillegg tre § 4-27 hjem

Noen nøkkeltall pr. 31.12.		
Bydelene i Oslo	2008	2009
Antall stillinger i barneverntjenesten (fag- og merkantile)	392	398
Antall besatte stillinger i barneverntjenesten (fag- og merkantile)	383	386
Antall barn i tiltak*	3643	3960
Kommunene i Akershus	2008	2009
Antall stillinger i barneverntjenesten (fag- og merkantile)	321	331
Antall besatte stillinger i barneverntjenesten (fag- og merkantile)	308	325
Antall barn i tiltak*	3046	3272

(* gjelder antall barn i tiltak totalt, dvs. hjelpe- og omsorgstiltak og atferds- og akuttiltak)

Ressurssituasjonen hos Fylkesmannen

Fylkesmannen i Oslo og Akershus disponerer 9,55 årsverk (inkludert ledelse) til tilsyn, klagesaksbehandling og andre oppgaver etter barnevernloven. I tillegg brukes disse ressursene også til tilsyn med familievernkontorene etter familievernkontorloven og oppfølging av Handlingsplan mot kjønnslemlestelse. Det har tidvis vært noen vakanser i løpet av året. Siste halvdel av 2009 har to av de ansatte vært i svangerskapspermisjon.

2.0 TILSYNET MED DE KOMMUNALE BARNEVERNTJENESTENE

2.1 Rapporteringer fra kommuner og bydeler

De halvårslige rapporteringene fra 22 kommuner i Akershus og 15 bydeler i Oslo og de vel 6000 slutførte kontrollskjemaene for 2009 fra disse barneverntjenestene er gjennomgått og analysert. Halvårsrapportene er sendt til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Når det gjelder kontrollskjemaene, får vi oversikt over lengden på eventuelle fristoversittelser, samt hvor lenge det enkelte barn har ventet på undersøkelse etter meldingsgjennomgang eller ventet på at hjelpetiltak blir iverksatt. Det lages utviklingstrekk over utvalgte variabler for fire halvår for halvårsrapportene og fire kvartaler for kontrollskjemaene.

Dataene fra halvårsrapporteringer og kontrollskjemaer brukes aktivt og danner hovedgrunlaget for Fylkesmannens intervensjoner i enkeltkommuner og -bydeler. I tillegg supplerer vi med data fra behandling av enkeltsaker, informasjon om de enkelte barneverntjenester som vi får ved institusjonsbesøk, informasjon fra telefonveiledning og via oppslag i media.

2.1.1 Internkontrollplikten, jf. Internkontrollforskriften § 4

Ved utgangen av 2009 rapporterer de fleste bydeler og kommuner at de foretar jevnlig gjennomgang for å sikre at de oppfyller kravene til internkontroll.

2.1.2 Tall som gjelder meldinger, undersøkelser og tidsfrister

Når det gjelder antall meldinger, undersøkelser, henleggelse, fristoversittelser osv., viser tallene følgende utvikling i Oslo og Akershus:

Oslo	2008	2009	%-vis endring
Antall nye meldinger	3951	4511	Økning 14,2 %
Antall gjennomgatte meldinger	3934	4498	Økning 14,3 %
% henlagt av gjennomgatte meldinger	16,2 %	15,9 %	
% fristoversittelser av meldinger	0,7 %	0,8 %	
Antall undersøkelser	3175	3650	Økning 15 %
% henlagte undersøkelser	53,7 %	54 %	
% fristoversittelse av undersøkelser	20,9 %	17,8 %	

Akershus	2008	2009	%-vis endring
Antall nye meldinger	3963	4242	Økning 7 %
Antall gjennomgatte meldinger	3946	4242	Økning 7,5 %
% henlagt av gjennomgatte meldinger	17,6 %	19,1 %	
% fristoversittelser av meldinger	1,9 %	3,8 %	
Antall undersøkelser	3064	3312	Økning 8,1 %
% henlagte undersøkelser	56,5 %	56,4 %	
% fristoversittelse av undersøkelser	22 %	24,4 %	

(I tabellen over viser vi prosentvis endring kun for volumtall)

2.1.3 Tall som viser utviklingen av tiltak i barneverntjenestene

Tall fra halvårsrapportene fra 31.12.2009			
Oslo	2008	2009	%-vis endring
Barn i hjelpetiltak	3007	3310	Økning 10,1 %
% av disse som har tiltaksplan?	83,7 %	83,3 %	
Antall barn under omsorg	562	599	Økning 6,6 %
% av disse som har omsorgsplan	91,6 %	96,5 %	
Barn med alvorlige adferdsvansker som ikke er under omsorg	33	23	Nedgang 30,3 %
% av disse som har tiltaksplan?	93,9 %	95,7 %	

Akershus	2008	2009	%-vis endring
Barn i hjelpetiltak	2490	2710	Økning 8,8 %
% av disse som har tiltaksplan?	72,7 %	70,8 %	
Antall barn under omsorg	470	484	Økning 3 %
% av disse som har omsorgsplan	78,5 %	80,4 %	
Barn med alvorlige adferdsvansker som ikke er under omsorg	37	30	Nedgang 18,9 %
% av disse som har tiltaksplan?	94,6 %	76,7 %	

(I tabellen over viser vi prosentvis endring kun for volumtall)

2.1.4 Andre tall fra halvårsrapporten pr. 31.12.

Oslo	2008	2009	%-vis endring
Tilsynsansvar – barn i fosterhjem	224	223	Nedgang 0,4 %
% av disse som har tilsynsfører?	83,5 %	95,5 %	
% av barna som har fått tilsyn iht. lovkravet?	55,8 %	70 %	

Akershus	2008	2009	%-vis endring
Tilsynsansvar – barn i fosterhjem	504	528	Økning 4,8 %
% av disse som har tilsynsfører?	85,5 %	84,7 %	
% av barna som har fått tilsyn iht. lovkravet?	54 %	45,3 %	

(I tabellen over viser vi prosentvis endring kun for volumtall)

2.2 Spesiell oppfølging/tilsyn av kommuner og bydeler

I 2009 ble fem bydeler i Oslo og sju kommuner i Akershus fulgt spesielt opp. Hovedgrunnlaget for oppfølgingene er data fra rapporteringene, eventuelt med noe supplement fra andre tilgjengelige data. De fleste intervensjoner gjelder oversittelse av fristene i loven, men også andre temaer har vært gjenstand for oppfølging, blant annet et høyt antall henlagte meldinger og undersøkelser. Oppfølgingene skjer både gjennom korrespondanse og ved møter med kommuner og bydeler. Til sammen ble det avholdt ni dialogmøter på tjenestenivå i Oslo og Akershus. I tillegg ble det foretatt ett besøk i barneverntjenesten i en bydel. En bydel i Oslo ba særskilt om et møte for råd og veiledning.

2.3 Særlige tiltak truffet i forbindelse med fristoversittelser/mulkt

I 2009 ble til sammen tolv bydeler og kommuner i Oslo og Akershus fulgt opp på grunnlag av fristoversittelser iht. lovens § 6-9.

Det er i 2009 ikke gitt mulkt til noen kommuner og bydeler.

2.4 Systemrevisjon

Det er ikke utført systemrevisjoner med noen barneverntjenester i Oslo og Akershus.

2.5 Ettervernsprosjekt

Fylkesmannen i Oslo og Akershus startet i 2008 et prosjekt kalt "Ettervernsprosjekt". Bakgrunnen for å rette et særskilt fokus på ettervern var at vi så fra klagesaksbehandlingen et behov for å kartlegge barneverntjenestenes praksis på området. I tillegg hadde det landsomfattende tilsynet synliggjort et behov for en type områdeovervåkning. Barne- og likestillingsdepartementet hadde i tillegg gitt visse føringer for oppfølging.

Fylkesmannen sendte høsten 2008 ut et kartleggings skjema rettet mot alle barneverntjenestene i vår region. Formålet var å kartlegge systematisk hvordan barneverntjenestene sikrer ungdom en trygg overgang til voksenlivet og samtidig innhente informasjon om hvilke utfordringer barneverntjenestene møter på dette området. Våren 2009 gjennomførte vi 4 kommunebesøk i Akershus der hensikten var å gjennomgå mappene i aktive ettervernsaker og avsluttede saker hvor ungdommen var 17 år eller eldre på henleggelsestidspunktet. Ettervernsprosjektet ble slutført sommeren 2009 med en rapport. Oppsummeringsvis kan vi si at tilsynet avdekket at det var stor variasjon med hensyn til kvaliteten i ettervernsarbeidet og at kvaliteten i en sak ofte var avhengig av den enkelte saksbehandler. En hovedkonklusjon var følgelig at barneverntjenestene mangler gode rutiner for ivaretagelse av disse sakene. Viser for øvrig til vår rapport for ytterligere informasjon om prosjektet.

2.6 Annet, herunder samarbeid med Bufetat mot kommunesektoren

Møtene Fylkesmannen har hatt med Bufetat har ikke omfattet direkte samarbeid med kommunene.

I mai 2009 ble det avholdt felles samling (Klækkenkonferansen) for barneverntjenestene i Oslo og Akershus. Hovedtemaet i denne samlingen var ettervern og overgang fra barnevern til sosialomsorg.

Høsten 2009 ble det avholdt to kontaktmøter med barneverntjenestene i henholdsvis Oslo og Akershus.

Fylkesmannen v/sosial- og familieavdelingen og helseavdelingen har i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst, Oslo kommune v/Barne- og familieetaten og Helse- og velferdsetaten og Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS, øst) arrangert to konferanser om kjønnslemlestelse for de ansatte i det kommunale barnevernet, helsearbeidere med flere i Oslo og Akershus.

I forbindelse med overføring av det overordnede faglige ansvaret fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet til Statens Helsetilsyn på barnevernområdet gjeldende fra og med 01.01.10 har Fylkesmannen i Oslo og Akershus bidratt og deltatt på flere møter med Helsetilsynet.

2.7 Generell vurdering av situasjonen i det kommunale barnevernet

Spesielt for Oslo:

Rapporteringstallene for 2009 viser at antall gjennomgåtte meldinger har økt med drøye 14 prosent sammenlignet med 2008. Antall barn i tiltak totalt har økt med 9 prosent når vi sammenligner tall pr 31.12.08 og 31.12.09. Når det gjelder antall stillinger pr 31.12.09, har det vært en økning på 6 stillinger sammenlignet med 31.12.2008.

Andel henlagte meldinger har gått ytterligere noe ned fra 2008 til 2009 og ligger på 15,9 prosent. Det er fremdeles store variasjoner bydelene i mellom.

Antall undersøkelser har økt med 15 prosent fra 2008 til 2009. Andelen henlagte undersøkelser holder seg stabilt på ca 54 prosent.

Andel oversittelse av undersøkelsesfristen har gått noe ned fra 21 prosent 2008 til 17,8 prosent i 2009. Her varierer oversittelsene fra 0 til 63 prosent bydelene i mellom.

Pr. 31.12.09 ser vi at antall barn i hjelpetiltak har økt med ca 10 prosent sammenlignet med 31.12.08. Av disse er det ca 17 prosent som ikke har tiltaksplan, og dette er den samme andel som pr 31.12.08. Antall barn under omsorg pr 31.12.09 har økt med 6,6 prosent sammenlignet med samme dato i 2008. Det er færre som mangler omsorgsplan enn i 2008. Det har vært en betydelig nedgang på barn med alvorlige atferdsvansker fra 31.12.08 til 31.12.09 – fra 33 til 23 ungdommer eller drøye 30 prosent.

Det er en økning fra 2008 til 2009 i antall barn som har tilsynsfører. Pr 31.12.09 var det 4 prosent av barna som manglet tilsynsfører mot ca 16 prosent i 2008. Flere barn har fått tilsyn iht. lovkrav pr 31.12.09 sammenlignet med samme dato i 2008 – fra 56 prosent i 08 til 70 prosent i 09.

Spesielt for Akershus:

Rapporteringstallene for 2009 sammenlignet med 2008 viser økning i antall gjennomgåtte meldinger på 7,5 prosent. Andel henlagte meldinger har økt noe og ligger på vel 19 prosent i 2009.

Antall undersøkelser har økt med 8 prosent fra 2008. Andel henlagte undersøkelser ligger på 56 prosent, og dette er på samme nivå som i 2008.

Andel oversittelse av undersøkelsesfristen har økt ytterligere, vel 24 prosent i 2009 mot 22 prosent i 2008.

Pr 31.12.09 ser vi at antall barn i hjelpetiltak har økt med vel 8 prosent sammenlignet med 31.12.08. Av disse er det hele 30 prosent som ikke har tiltaksplan. Det har vært en liten økning (3 %) i antall barn under omsorg. Av disse barna er det så mange som 20 prosent som mangler omsorgsplan. Det har vært en nedgang på ca 19 prosent i antall barn med alvorlige atferdsvansker. Mens de fleste av barna med atferdsvansker i fjor hadde tiltaksplan, ble det pr 31.12.09 registrert at nesten 25 prosent manglet slik plan.

Det er en økning fra 2008 til 2009 i antall barn i fosterhjem som har tilsynsfører. Imidlertid har svært mange av disse barna (30 %) ikke fått tilsyn iht. lovkrav.

Felles for begge fylker:

Av de innsendte kontrollskjemaer kan vi se at det fremdeles er en del barneverntjenester som iverksetter undersøkelser altfor sent. Dette er bekymringsfullt, og tilsier at mange barn og familier ikke får den hjelp de har krav på til rett tid.

Akershus ligger fremdeles høyere enn Oslo når det gjelder andel oversittelse av undersøkelsesfristen. I likhet med hva vi finner i bydelene i Oslo, er det også her store variasjoner kommunene imellom.

Som det vil fremkomme av tabellene, mangler mange barn tiltaksplaner og omsorgsplaner. En del barn i fosterhjem mangler også tilsynsførere og mange av barna i fosterhjem får ikke det antall lovpålagte tilsynsbesøk de skal ha. Tallene for Akershus er imidlertid mer bekymringsfulle enn tallene for Oslo – i 2009 fikk bare halvparten av barna i fosterhjem i Akershus det tilsyn de har krav på etter loven. Mens utviklingen i Akershuskommunene på flere områder har gått i negativ retning, viser Oslostallene forbedringer fra 2008 til 2009.

Økning i antall meldinger og undersøkelser innebærer økt arbeidsbelastning i barneverntjenesten, fordi personalressursene ikke har økt i samme grad. Denne utviklingen har vart over flere år, noe som har betydd en stor utfordring for kommuner og bydeler. Det kan være illustrerende å se på utviklingen i antall meldinger og antall stillinger mellom 2000 og 2009:

Oslo:	Meldinger	Stillinger pr 31.12
2000	2.292	327
2009	4.498	351
Økning:	96 %	Økning: 7 %
Akershus:		
2000	1.913	216
2009	4.242	299
Økning:	122 %	Økning 38 %

Vi ser en klar sammenheng mellom arbeidsbelastningen og negativ utvikling når det gjelder både fristoversittelser og manglende tiltaksplaner og omsorgsplaner. Det samme gjelder mangler ved oppfølging av barn plassert utenfor hjemmet.

2.8 Planer for kommende år

- Vi vil for 2010 avholde dialogmøter med utsatte kommuner og bydeler. Dialogmøtene avholdes på fagnivå.
- Vi vil vurdere behovet for stormøter med utsatte kommuner og bydeler. Stormøtene avholdes på ledelsesnivå.

3.0 TILSYNET MED BARNEVERNINSTITUSJONENE

3.1 Antall tilsynsobjekter

Fylkesmannen førte ved utgangen av året tilsyn med i alt 39 institusjoner, herunder til sammen 61 avdelinger (tilsynsobjekter). 8 institusjoner er statlige, 11 er kommunale og 20 er private. Se oversikten pr 31.12.09 i neste punkt.

3.2 Individtilsynet jf. Tilsynsforskriftens §§ 7 og 8

STATLIGE INSTITUSJONER PR. 31.12. 2009

Navn, avdeling/enhet	Antall avdelinger tilsynsobj.	Eier	Lovpålagte besøk	Utførte besøk
Fjellet Ungdomshjem, Nannestad 4 hybler	2	staten	4	4
Follo korttidsinstitusjon, Vestby	1	staten	2	2
Gullhella akutt- og utredningssenter, Asker	1	staten	2	2
Jong Ungdomshjem, Bærum	1	staten	2	2
Lierfoss barne- og ungdomshjem, Aurskog, avd. Hovedhus, avd. Tjonehaugen, avd. Furulia og avd. Autentoppen	4	staten	6	6
Sole utredningssenter, Vestby	1	staten	4	4
Tjernlia akuttsenter, Jessheim	1	staten	4	4
Ås ungdomssenter, Ås MultifunC	1	staten	4	4

KOMMUNALE INSTITUSJONER PR. 31.12. 2009, OSLO KOMMUNE

Navn, avdeling/enhet	Antall avdelinger tilsynsobj.	Eier	Lovpålagte besøk	Utførte besøk
Aline familieavdeling	1	Oslo kommune	2	1
Bakkehaugen ungdomshjem	1	Oslo kommune	2	2
Bernhard L. Mathiesens barne- og ungdomshjem	1	Oslo kommune	2	2
Borger Withsgate ungdomshjem	1	Oslo kommune	2	2
BUS akutt- og utredningsinstitusjon	1	Oslo kommune	4	4
Frydenberg ungdomshjem	1	Oslo kommune	2	2
Korsvoll akutt- og utredningsinstitusjon	1	Oslo kommune	2	2
Kringsjø ungdomshjem, MultifunC	1	Oslo kommune	4	4
Lindern akutt- og utredningsinstitusjon	1	Oslo kommune	2	2
Tangen barneverninstitusjon	1	Oslo kommune	2	2
Villa Krogh akutt- og utredningsinstitusjon	1	Oslo kommune	2	1

PRIVATE INSTITUSJONER PR. 31.12. 2009

Navn, avdeling/enhet	Antall avdelinger tilsynsobj.	Eier	Lovpålagte besøk	Utførte besøk
ALERIS Ungplan, avd. Oslo Huset	1	Aleris Ungplan AS	2	2
Barnevernsenteret Østfold Avd. Villa Sole, Vestby	1	Barnevernsenteret Østfold AS	2	2
Behandlingssenteret Små Enheter, Asker Avd. Bakkeveien, Oppegård Avd. Torstadåsen, Asker, avviklet Avd. Vollen, nytt 31.08.09 Avd. Myrhaug, Vestby Avd. Almeveien, nytt 28.09.09 Avd. Kjelsås	5	Behandlingssenteret Små Enheter AS	14	14
Birkelund barnevernsenter, Eidsvoll	1	Birkelund barnevernsenter AS	4	4
BOenheten AS	1		4	3

Brusetkollen barnevernsenter, Asker, NKS Avd. Solstadlia Avd. Haugboveien Avd. Otto	3	Oslo Sanitetsforening	6	6
Heggeli barnehjem	1	Kirkens bymisjon	2	2
INTERAKTIV BARNEVERN Avd. Jar Bærum – 1. etg. og 2. etg. Avd. Voksenlia bofellesskap	2	Interaktiv barnevern AS	2	2
Joli ungdomshjem AS, Adm. Son Avd. Vestby Avd. Son Avd. Berg	3	Joli ungdomshjem AS	12	9
Lillebo barne- ungdomshjem, Skedsmokorset	1	Frelsesarmeen	2	1
Motivasjonskollektivet, Eidsvoll	1		4	3
Soldammen barne- og ungdomshjem, Vestby	1	Frelsesarmeen	2	2
Solfeng akutt- og utredningsinstitusjon	1	Frelsesarmeen	2	2
Solgry barne- og ungdomshjem, Drøbak	1	Frelsesarmeen	2	1
Stiftelsen Klokkergården, avd. Oppsal avd. Nittedal, nytt november 09	2	Stiftelsen Klokkergården	5	4
Stiftelsen Milepælen Ungdomshjem, Årnes Avd. Pælen Avd. Lottebo Avd. Soltun Avd. Bakketun Avd. Salemsveien, ny 28.08.09	5	Stiftelsen Milepælen	6	4
Tiltak ungdom – Agder AS, Avd. Sjøpendveien Hybel, Fiolveien, ny februar 2009 Hybel, Boraen, ny februar/mars 2009	3	Tiltak ungdom Agder AS	6	6
Tyrili Kampen, avd. Oslo	1	Tyrilistiftelsen	4	4
Varphaugen ungdomshjem, avd. Hølen avd. Smedens vei	2	Varphaugen ungdomshjem AS	4	3
Velferd A/S Badebakken Bofellesskap Avd 1 Avd 2	2	Velferd AS	4	4

Antall lovpålagte tilsynsbesøk:

Statlige institusjoner: 28 besøk. Kommunale institusjoner: 26 besøk. Private institusjoner: 89 besøk.

I tillegg til de oppgitte tilsynsobjekter har vi i 2009 hatt tilsyn med ungdommer plassert i tre familiehjem som er godkjent iht. barnevernloven § 4-27. Ett av hjemmene er et Multi Treatment Foster Care (MTFC). De to andre hjemmene er tilknyttet Motivasjonskollektivet og Birkelund barnevernsenter. Det er til sammen beregnet 5 lovpålagte tilsynsbesøk ut fra når ungdommene ble plassert.

135 av de 148 lovpålagte tilsynsbesøkene på barneverninstitusjoner er gjennomført.

Det er gjennomført **135** tilsynsbesøk i 2009. Tilsvarende tall for forrige år var **173**. For 2009 utgjorde dette 91 % av de lovpålagte tilsynsbesøkene. 52 av tilsynsbesøkene i 2009 var uanmeldte. Nedgangen i antall lovpålagte tilsynsbesøk skyldes i hovedsak færre § 4-27 hjem, i tillegg hvilke plasseringsparagrafer som benyttes.

I tillegg har vi gjennomført **20 individtilsyn på omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere (EMA) under 15 år i 2009**. Det utgjør **100 %** av de lovpålagte individtilsynene. Se nærmere om EMA i punkt 4.0.

Annen kontakt med institusjonene

I tillegg til individtilsynene har det vært avholdt møter med tre private institusjoner og to statlige vedrørende ulike forhold fremkommet på tilsynsbesøk og på annen måte.

Fylkesmannen har i tillegg deltatt på flere møter tilknyttet en beboer.

Vi er opptatt av å være tilgjengelige for våre institusjoner ved behov for råd og veiledning i forhold til utfylling av tvangsprotokoller, spørsmål knyttet til rettighetsforskriften eller andre forhold de ønsker å drøfte med oss. Det er til tider mange henvendelser på telefon og e-post.

3.2.1 Samtaler med barna i hht § 8

Det er gjennomført i alt **80 samtaler** med barn i forbindelse med tilsynsbesøkene.

Alle barn får tilbud om å snakke med tilsynsmyndigheten ved besøk, og samtalen blir prioritert ved besøkene. For å sikre nødvendig informasjon og kjennskap til hvordan barnet har det på institusjonen, har vi utarbeidet et intervjukjema som vi stort sett bruker i alle samtalen med barna.

Ved meldte besøk sendes det ut et varselbrev vedrørende besøket, og det vedlegges et brev til barna som vi ber institusjonen gå igjennom med barna før vi kommer. Vi ber institusjonen sørge for at barna får kopi av brevet, og at institusjonen gir informasjonen ut i fra barnas alder.

Fylkesmannen har utarbeidet en ny brosjyre og en informasjonsplakat. Materialet er sendt til alle våre institusjoner. Fylkesmannen har bedt institusjonen om å henge opp plakaten på et egnet sted, samt utlevere brosjyren til barna når de flytter inn. På tilsynsbesøkene kontrollerer vi at brosjyren og brevet er levert barna som ønsket. Dersom barnet ikke ønsker å snakke med tilsynsmyndigheten ber vi institusjonen sørge for at vi får en orientering om årsaken. Hvis barnet syntes det er lettere å skrive et brev til tilsynsmyndigheten, er det selvsagt mulig. Dersom et barn har vanskeligheter med å være hjemme når vi kommer på besøk og ønsker å snakke med tilsynsmyndigheten, vil Fylkesmannen **alltid** finne en løsning på dette ut fra barnets behov.

3.3 Systemrevisjoner jf. Tilsynsforskriftens § 9

3.3.1 Utførte systemrevisjoner med institusjoner

Det er ikke gjennomført systemrevisjoner i 2009.

3.4 Tiltak ved mangler jf. Tilsynsforskriftens § 12

3.4.1 Begrunnet melding/pålegg jf. § 12 første ledd

Reaksjoner	2008	2009
Antall begrunnede meldinger	4	8
Antall pålegg	2	6

I 2009 ble det gitt tre begrunnede meldinger til statlige institusjoner, en begrunnet melding til en kommunal institusjon og fire begrunnede meldinger til private institusjoner. I tillegg ble det gitt ett pålegg til en statlig og kommunal institusjon, samt fire til private institusjoner.

De begrunnede meldingene omhandlet følgende forhold: Manglende tilfredsstillende rutiner vedrørende føring av tvangsprotokoller, og manglende rutiner som sikret at gyldig dokumentasjon var på plass for hver beboer, og forhold tilknyttet omsorgssituasjonen til beboere.

Påleggene er blitt gitt på grunn av følgende forhold: Manglende gyldige politiattester, mangel på tilfredsstillende rutiner vedrørende føring av tvangsprotokoller over tid, og alvorlige forhold tilknyttet omsorgssituasjonen til beboerne.

Oppfølgingen av de gitte begrunnede meldingene og påleggene har medført stor aktivitet fra Fylkesmannens side.

I tillegg til de ovennevnte forhold har vi under tilsynsbesøkene i 2009 avdekket at det ikke foreligger gyldig dokumentasjon på hver enkelt beboer som er plassert. Dette kan skyldes at barneverntjenesten ikke sørger for aktuelle dokumenter ved plassering, eller at institusjonene ikke har tilfredsstillende rutiner som sikrer at aktuelle dokumenter og planer til enhver tid er på plass. Flere institusjoner synes å ha en utfordring når det gjelder å utarbeide et Internkontrollsystem som fungerer tilfredsstillende. Tilsynsmyndigheten registrer imidlertid en klar forbedring fra siste år, se utarbeidet oversikt.

Oversikt over manglende gyldig dokumentasjon:

	2008 - 2009	2008 - 2009	2008 - 2009	2008 - 2009
	Manglende gyldig vedtak	Manglende gyldig samtykke	Manglende gyldig tiltaksplan/oms.plan	Manglende gyldig handlingsplan
Statlige inst.	6 - 2	7 - 0	22 - 14	7 - 17
Kommunale inst.	9 - 4	5 - 5	14 - 8	12 - 8
Private inst.	22 - 11	15 - 10	44 - 37	22 - 18
§ 4-27 hjem	0 - 0	0 - 0	0 - 0	0 - 0
Tilsammen	37 - 17	27 - 15	80 - 59	41 - 43

3.5 Bruk av tvang, jf. Tilsynsforskriftens § 7 fjerde ledd og kap 3 og 4 i Rettighetsforskriften

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har tidligere utarbeidet en egen tvangsprotokollmal. Denne ble justert i 2005, og det ble også utarbeidet et eget veiledningsskriv for utfylling av tvangsprotokoller.

Veiledningsskrivet og den justerte malen ble sendt ut til alle de kommunale, statlige og private institusjoner, og ligger på Fylkesmannens nettside: www.fylkesmannen.no/fylkesmannen i Oslo og Akershus/rapporter/infoskriv.

I veiledningsskrivet fremkommer det at protokollene skal oversendes tilsynsmyndigheten snarest mulig etter at tvangsbruken har funnet sted, og senest innen en måned. Fylkesmannen går igjennom de innsendte protokollene, og alle protokollene registres i et eget registreringssystem i Excel. Vi tar kontakt med institusjonen hvis det vurderes som nødvendig, ut fra protokollens innhold. Vi har erfart at innsendelse av protokollene er av stor betydning for oss som tilsynsmyndighet, ikke minst for å sikre at beboernes rettigheter blir ivaretatt. Vi tar ofte kontakt med institusjonene dersom det fremkommer forhold eller opplysninger som krever nærmere avklaring eller oppfølging fra tilsynsmyndigheten.

Dersom beboeren ønsker å klage på tvangsbruk fremkommer dette i protokollen, enten ved at beboeren har påført hva det klages på eller at det er vedlagt en skriftlig klage fra beboeren. Er det uklart hva beboeren klager på, kontaktes vedkommende slik at Fylkesmannen får klagen utdypet. Dersom det er forhold som ikke fremkommer i tvangsprotokollen og som vurderes som nødvendig å få belyst, bes institusjonen redegjøre skriftlig for dette før klagen behandles.

I 2009 er det for alle institusjonene inkludert tvangsprotokoller fra Eidsvoll omsorgssenter for barn kontrollert tilsammen **1.852 protokoller og vedtak**. Disse omhandler til sammen 2415 føringer. Fra de kommunale institusjonene i Oslo har Fylkesmannen mottatt **468** tvangsprotokoller, **565** fra de statlige institusjonene og **800** tvangsprotokoller fra de private institusjonene. Fylkesmannen har mottatt **19** tvangsprotokoller fra Eidsvoll omsorgssenter. Bruk av tvang har i hovedsak blitt brukt som følger: I 814 tilfeller av § 24 urinprøver, 392 tilfeller av § 18 tvang i akutte faresituasjoner, 334 tilfeller av § 16 ransaking, 365 tilfeller av § 14 kroppsvisitasjon, 137 tilfeller av § 17 beslaglegging, 206 tilfeller av § 23 begrensninger i adgangen til å bevege seg utenfor institusjonens område, 119 tilfeller av § 22 telefonbruk og 80 tilfeller av § 19 tilbakeføring ved rømming. Resten fordeler seg på de øvrige paragrafene.

Det har vært en liten økning i antall tvangsprotokoller fra 2008. Det har også vært en økning i antall føringer på de aktuelle tvangsprotokollene.

3.6 Andre forhold som har vært fokusert under tilsyn, jf. § 7 og kvalitetsforskriften

Gjennom samtalene med beboerne og de ansatte har vi alltid oppmerksomheten rettet mot hvordan barna har det på institusjonen i forhold til følgende forhold:

- At barna får forsvarlig og respektfull omsorg
- At barn med alvorlige psykiske problemer får behandling og oppfølging fra psykiatrien
- At barn får nødvendig medisinsk tilsyn og oppfølging der det er nødvendig, spesielt gjelder dette ungdom med rusproblemer
- At barna får den opplæring de har krav på i forhold til gjeldende regelverk
- At barna får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter ut fra egne ønsker og behov
- At barna blir fulgt opp av barneverntjenesten

Videre kontrollerer vi og følger opp følgende forhold:

- At det foreligger gyldig plasseringsvedtak, samtykke der det er nødvendig, tiltaksplaner/omsorgsplaner og handlingsplaner på alle beboere.
- Der gyldige tiltaksplaner/omsorgsplaner mangler, vurderer vi alltid om aktuell bydel/kommune skal kontaktes ut fra vårt forvaltningstilsyn.

- At barnas rettigheter blir i varetatt på en god og tilfredsstillende måte. Vi går alltid grundig igjennom de innsendte tvangsprotokoller før tilsynsbesøket. Dersom ikke alt er som det skal, gis det råd og veiledning i utfylling av protokollene og rettighetsforskriften. Vårt utarbeidete Veiledningsskriv nr 1-2005 blir også brukt i denne sammenheng. Spesielt er vi opptatt av at klageadgangen til hver enkelt beboer blir i varetatt på en tilfredsstillende måte, og at institusjonen gjør det de skal for at klagen raskt kan bli behandlet. Bruk av tvang er stadig et tema vi diskuterer ved besøkene.
- At barna sikres nødvendig informasjon om sine rettigheter og om tilsynsmyndigheten.
- Bemanningssituasjonen og kompetanse i personalgruppen.
- At alle ansatte har levert politiattest.

3.7 Annet

Vi har også i 2009 vært spesielt opptatt av hvordan samarbeidet fungerer mellom institusjonen og barneverntjenesten. Videre hvordan barnverntjenesten følger opp barna som er plassert på institusjonene. Barnas mulighet til å få kontakt med sin saksbehandler er av stor betydning for barna i mange tilfeller. Nødvendige rutiner som sikrer at aktuelle dokumenter er på plass til en hver tid har vi hatt spesiell fokus på i tilsynsbesøkene. I flere tilfeller har vi tatt kontakt med aktuell barneverntjeneste som tilsynsmyndighet grunnet ufullstendige og manglende dokumenter. I enkelte tilfeller har vi vært i kontakt med andre fylkesmenn.

Føring av tvangsprotokoller på en korrekt måte og veiledning i forståelse av innholdet i rettighetsforskriften har i 2009 også fått mye oppmerksomhet i tilsynsbesøkene. Vi har vært opptatt av at de ansatte på institusjonene skal ha økt fokus på hvilke muligheter rettighetsforskriften gir. Videre må de ansatte være inneforstått med at de er satt til å utøve omsorgen for barna mens de bor på institusjonen, enten i foreldrenes sted eller på vegne av barneverntjenesten, avhengig av hvilken paragraf de er plassert på.

3.8 Generelle vurderinger av situasjonen i barneverninstitusjonene

Vårt hovedinntrykk er at de ansatte på våre barneverninstitusjoner behandler sine beboere på en tilfredsstillende måte. Samarbeid med barneverntjenestene fungerer stort sett bra vedrørende plasseringene. Vi har imidlertid registrert at enkelte barneverntjenester ikke følger godt nok opp sine plasseringer. Presset på førstelinjetjenesten og manglende tilstrekkelige ressurser i flere kommuner og bydeler, synes å være gjeldene i oppfølgingen av plasserte barn og unge på institusjonene. Videre registrer vi at det kan synes som om barna som nå er plasserte fungerer dårligere enn tidligere. Spesielt registrerer vi at mange unge sliter med et omfattende rusproblem, og mange synes å ha ulike problemer grunnet brudd i nære relasjoner. Barn og unge med annen kultur tilhørighet er også en utfordring for flere institusjoner.

Vi registrerer en forbedring når det gjelder å sikre at aktuelle dokumenter og planer tilknyttet hver beboer, er på plass. Ut fra tilsynsmyndighetens vurdering synes vår spesielle oppmerksomhet og oppfølging av dette tema å ha gitt resultater. Både institusjonene og kommuner/bydeler har fått spesiell oppfølging og veiledning i dette arbeidet. Vi registrerer imidlertid at flere institusjoner fortsatt har en utfordring nå det gjelder utarbeidelse av tilfredsstillende internkontrollsystemer jf aktuell forskrift. Flere av våre institusjoner ser fram til at den varslede veilederen vedrørende internkontroll blir ferdig til utsendelse.

3.9 Planer for kommende år

Som nevnt i punkt 3.8 ser vi at flere institusjoner fortsatt har utfordringer med et internkontrollsystem som fungerer. Et system som sikrer at aktuelle dokumenter og planer er på plass, og ikke minst at arbeidet med tvangsprotokoller fungerer på en tilfredsstillende måte. Vi vil derfor fortsatt ha et spesielt fokus på hvordan institusjonene ivaretar spesielt § 12 i forskriften om internkontroll. Ut fra de erfaringene vi har gjort oss vil vi se nærmere på kvaliteten i planene vedrørende plasseringene på institusjonene.

I 2010 planlegger vi å foreta en kartlegging av hvordan barna blir fulgt opp av barneverntjenesten. Kartleggingen vil også omhandle hvordan barnets medvirkning ivaretas gjennom bl.a. av å bli sett og hørt. Vi ønsker også i dette kartleggingsarbeidet å få registrert omfanget av barnas flyttinger.

4.0 TILSYN MED OMSORGSSENTERE FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE UNDER 15 ÅR

4.1 Antall lovpålagte individtilsyn

Vi har i 2009 gjennomført **100 %** av våre lovpålagte individtilsyn i forhold til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år (EMA). Vi har gjennomført til sammen **20** tilsynsbesøk. Det er ikke utført systemrevisjon.

Tilsynsbesøk er gjennomført på Eidsvoll omsorgssenter(EOS) med 6 avdelinger og Bærum omsorgssenter (BOS), avdeling Lillehagen. I tillegg tilsynsbesøk på tre private tiltak, henholdsvis Solfeng akutt- og utredningsinstitusjon, Tiltak for ungdom - Agder AS (TUA) region øst, avdeling Slependen og avdeling Nesøya.

4.2 Samtaler med barna i hht § 8

Vi har snakket med **alle barna** alene som var plassert da tilsynet ble gjennomført. Til sammen **83 barn** med tolk. I tillegg kan det opplyses at vi starter tilsynsbesøket med en felles samtale, hvor barna og aktuelle tolker, samt de ansatte er til stede. Vergene er invitert til å være til stede under samtalene.

Samtalene med tolk har i hovedsak gått gjennom oppmøtetolk, men i enkelte tilfeller har tolkingen skjedd gjennom telefon.

Før tilsynet finner sted sendes det ut et varselbrev til omsorgssentret. Vedlagt varselbrevet følger det et brev til barna om tilsynet. Brevet til barna er oversatt til fem aktuelle språk, henholdsvis: dari, farsi, somali, tigrinja og tamil. Hvis barnet snakker et annet språk sørger omsorgssenteret for oversettelsen. Vi har bedt omsorgssentrene utlevere brosjyren når barna ankommer avdelingen.

I tillegg til brevet har vi også utarbeidet en brosjyre til barna som sier noe om hva tilsynet er, hvem vi er og hvorfor vi kommer. Brosjyren er også oversatt på de fem aktuelle språk som nevnt ovenfor.

Vi har også utarbeidet en plakate som skal henge på et egnet sted på de respektive avdelingene.

4.3 Tiltak ved mangler jf. Tilsynsforskriften § 12

Reaksjoner	2009
Antall begrunnede meldinger	2 – EOS – TUA
Antall pålegg	1 – TUA

De begrunnede meldingene ble gitt grunnet manglende rutiner som sikrer at forslag til oppfølging av barnet mens det bor på omsorgssentret blir sendt statlig regional myndighet innen 3 uker jf barnevernloven § 5A-4. I tillegg andre rutiner som sikrer en tilfredsstillende omsorgssituasjon. Pålegget ble gitt grunnet manglende politiattester, og rutiner som sikrer at gyldige politiattester blir levert før arbeid utføres på omsorgssentret.

4.4 Tvangsprotokoller og klager

Fylkesmannen har mottatt **19** tvangsprotokoller fra Eidsvoll omsorgssenter (EOS).

I 2009 har vi mottatt fire klager fra EMA. Klagene omhandlet følgende forhold: En klage på oppfølgingsvedtaket sitt jf barnevernloven § 5A-4. Klagen ble avvist da det senere fremkom at vedkommende var over 15 år. De tre øvrige klagene omhandlet klage på utøvelse av tvang, jf rettighetsforskriften §§ 25 og 26. En beboer fikk medhold i sin klage, mens de to øvrige ble trukket grunnet hjemsendelse.

4.5 Aktuell forhold som får sin oppmerksomhet under tilsynsbesøket jf § 7 og kvalitetsforskriften

- Bosituasjonen - fysiske forhold – enerom/møbler på rommet osv.
- Skoletilbudet – leksehjelp – hvor og på hvilken måte gjennomføres skoletilbudet
- Norsk opplæring spesielt – hvordan ivaretas dette ut fra barnets behov
- Fritid – aktiviteter – i og utenfor omsorgssenteret – er det mulighet for aktiviteter tilknyttet senteret. Ansattes deltagelse og eventuelt andre eks frivillige organisasjoner i nærmiljøet
- Integrering i nærmiljøet
- Helsekontroll og oppfølging fastlege tilknyttet senteret – helsesøster med spesiell kompetanse rettet mot målgruppen
- Psykiatrisk/psykologisk behandling ut fra barnets psykiske tilstand/fungering. BUP - eventuelt andre innenfor psykisk helsevern
- Tannbehandling - kontakt med tannhelsetjenesten
- Vergen/hjelpevergen – kontakt - hvor ofte og på hvilken måte – deltatt i utarbeidelse av kartleggingsarbeidet
- Familie - kontakt med familie i Norge
- Kontakt med venner på og utenfor omsorgssenteret
- Forholdet mellom barna på senteret – kontakten - lek - samspill barna i mellom – kultur – alder
- Kontakten med de voksne på senteret – hvordan og på hvilken måte er kontakten med det enkelte barn
- Bruk av tolk/tolkekontakt - hvordan ivaretas barnets behov for bruk av tolk
- Barnets medvirkning/deltagelse på beboermøte – tolk til stede
- Kidnapping/menneskehandel. Hvordan og på hvilken måte sikrer omsorgssenteret barna for kidnapping/menneskehandel etc.
- Bosettingsproblematikk – prosessen i bosettingen

4.6 Nettverk med andre fylkesmenn

Det er etablert et eget nettverk for de embeter som har omsorgssentre i sitt fylke. De aktuelle embeter er: Østfold, Oppland, Hedmark, Buskerud og Nordland. Vi har i 2009 hatt fire samlinger.

Den første samlingen i februar ble benyttet til å gjennomgå våre utarbeidete maler til bruk i tilsynsbesøkene, samt viderefordre hvordan vi utfører tilsynet. Innholdet i andre samling ble i hovedsak brukt til å dele erfaringer fra tilsynsbesøkene, og ta opp aktuelle problemstillinger til diskusjon.

I september arrangerte vi en to dagers samling hvor temaet var ulike forhold tilknyttet tolketjenestene, tolkens rolle og bruk av tolk. I tillegg orienterte Eidsvoll omsorgssenter om de erfaringer de hadde fått i forhold til tolketjenestene og bruk av tolk.

I oktober måned var temaet bosetting av enslige flyktninger, med spesiell fokus på enslige mindreårige flyktninger. Som tilsynsmyndighet har vi erfart flere utfordringer grunnet den store tilstrømmingen av enslige mindreårige asylsøkere til landet. Flere barn blir boende lenger enn forventet på omsorgssentrene/tiltakene før bosetting. Det var derfor naturlig at dette temaet ble prioritert i en av nettverksamlingene.

Representanter fra IMDi var til stede og redegjorde for hvordan bosettingsarbeidet var organisert, og hvordan bosettingsarbeidet blir utført. Siste del av dagen ble viet Bufetats bosettingsarbeid. Vi fikk bl.a. en orientering om hvordan bosettingskoordinatorerne på omsorgssentrene arbeider, roller og ansvar i dette arbeidet ble tatt opp.

Dagen ble avsluttet med en gjennomgang av status vedrørende de enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

4.7 Generelle vurderinger av situasjonen på omsorgssentrene

Ut fra tilsynsmyndighetens vurdering synes flere forhold å fungere bedre enn tidligere. Skolesystemet og helsetilbudet fungerer tilfredsstillende ut fra barnas behov. Fritidsaktiviteter for barna synes nå å være godt i varetatt. Alle barna har et fritidstilbud, og aktivitetene tilrettelegges i forhold til individuelle interesser. Tilsynsmyndigheten har erfart at det spesielt det siste halvåret har skjedd en klar forbedring med hensyn til nødvendige rutiner og strukturer i utøvelsen av arbeidet på omsorgssentrene, herunder utfylling og innsendelse av Kartleggings- og oppfølgingsplaner (KOPP) til rett tid.

Ut fra Fylkesmannens vurdering synes barna å bli ivaretatt på en god måte mens de bor på omsorgssentrene. Imidlertid registrer vi at det er en vanskelig situasjon for flere barn at de blir boende på omsorgssentrene lenger enn forventet.

4.8 Planer for kommende år

Fylkesmannen vil i 2010 ha sin spesielle oppmerksomhet rettet mot vergene/hjelpevergene til barna. Vi ønsker å utarbeide en brosjyre/brev til vergene om vår rolle som tilsynsmyndighet. Overformyndieriet er en sentral samarbeidspartner i dette arbeidet.

Videre vil vi følge aktivt med hvordan bosettingsarbeidet fungerer for de barna som har fått oppholdstillatelse. Vi har utarbeidet et kartleggingsskjema som vi har bedt omsorgssentrene fylle ut når barna flytter fra sentret f.o.m. 1.1.2010. Opplysningene som fremkommer i skjemaet vil vi systematisere i egen oversikt. Hvilke tiltak vi som tilsynsmyndighet vil foreta oss vil være avgjørende i forhold til de opplysninger vi mottar.

Vi vil fortsette vårt samarbeid med de fylkesmenn som har fått omsorgssentre i sitt fylke ved regelmessige samlinger, og eventuelle felles opplæringer ut fra behov.

Møter med regionskontoret vil alltid fortløpende bli vurdert.

I 2010 vil vi prioritere en systemrevisjon på Eidsvoll omsorgssenter.

5.0 KLAGESAKSBEHANDLING

5.1 Klager rettet mot kommunene

I 2009 mottok Fylkesmannen til sammen 252 nye klagesaker. Medregnet restanser fra året før, utgjorde det totale antallet 291 til behandling i 2009. Pr. 31.12.09 var 247 av sakene behandlet. De fordelte seg slik:

Klager på enkeltvedtak:

136 av sakene var klager på enkeltvedtak, hvorav 103 av klagesakene omhandlet klager fra beboere på institusjon (se eget punkt). Dette betyr at vi behandlet 33 klager på enkeltvedtak, jf. bvl § 6-5:

Type klage	2009	2008	Resultat (2009)
Klage på enkeltvedtak etter barnevernloven	33	45	Antall klager avvist: 10 Antall klager der vedtaket ble opphevet og sendt tilbake for ny behandling : 4 Antall saker der embetet traff nytt vedtak i saken (omgjøring) : 2 Antall klager som ble stadfestet: 17

Også i år omhandlet en vesentlig del av klagene avslag på økonomisk stønad etter § 4-4 tredje ledd, herunder tiltak i form av støtte til ferieopphold/reiser, fritidsaktiviteter, klær, drosjekjøring, førerkort og konfirmasjon. I motsetning til tidligere år var det en markant nedgang i antall klager over avslag på tiltak for ungdom over 18 år (ettervern). For øvrig rettet de fleste av de resterende klagene seg mot barneverntjenestens avslag på søknad om støttekontakt, avlastningstilbud/besøks hjem og terapitimer hos privatpraktiserende psykologer. 3 saker omhandlet klage over avslag på dokumentinnsyn/partsstatus.

Tilsynsklager:

Seksjonen behandlet 110 tilsynssaker i 2009.

Type klage	2009	2008
Tilsynsklage etter barnevernloven § 2-3 fjerde ledd	110	104

Flere av klagen dreide seg om problemstillinger knyttet til;

- at barneverntjenesten ikke tar bekymringsmeldinger på alvor
- ikke undersøker sakene grundig nok og derfor ikke har et godt nok grunnlag for å avgjøre om en undersøkelsessak skal henlegges eller følges opp med forslag om tiltak
- mangelfull journalføring
- barneverntjenester som stopper samvær som foreldrene er tilkjent gjennom vedtak i fylkesnemnda eller domsavgjørelse.
- barneverntjenestens mangelfulle oppfølging av fosterhjemsplasserte barn og fosterforeldre
- at barneverntjenesten ikke overholder de lovpålagte frister for å fremme sak for fylkesnemnda når en privat part krever omsorgen tilbakeført eller endring i samværsordning.

Andre tema i tilsynsklagene var;

- .. barneverntjenestens inngripen i privatlivets fred
- barneverntjenestens mangelfulle oppfølging av plasserte barn
- manglende oppfølging av foreldre til plasserte barn
- manglende eller mangelfulle tiltaksplaner
- mangelfull oppfølging av barn i hjelpetiltak
- barneverntjenestens manglende ivaretagelse av ønske om å være anonym melder
- tilsyn under samvær
- manglende uttalelser fra barnet i barnevernsaken, jf. bvl § 6-3.
- manglende oppfølging av ungdom over 18 år
- unøyaktige/feilaktige opplysninger i skriftlige referater
- brudd på taushetsplikt
- overskridelse av tidsfrister
- treg saksbehandling og vansker mht å oppnå kontakt med saksbehandler
- mangelfull informasjon og vansker mht å få innsyn i dokumenter
- problemstillinger knyttet til at barneverntjenesten åpner ny undersøkelse i saker der undersøkelse tidligere er henlagt med alvorlig bekymring fordi foreldrene har nektet å samtykke til hjelpetiltak
- regulering av telefon- og e-post kontakt for plasserte barn

Vi kan for øvrig opplyse at vi i 2009, uavhengig av klagegrunn, ved gjennomgang av sakene har hatt et særlig fokus på barneverntjenestens arbeid med undersøkelsessaker, barnets rett til medvirkning og tiltaksplaner. Fylkesmannen vurderer at mange barneverntjenester har et betydelig forbedringspotensiale knyttet opp mot disse områdene. Vi vil for øvrig fremheve at vi det siste året har hatt en betydelig nedgang i klager rettet mot oppfølgingen av ungdom over 18 år, både når det gjelder klager på enkeltvedtak og klager rettet mot saksbehandlingen i disse sakene.

De fleste av tilsynssakene ble opprettet som følge av klage fra part i barnevernsak. I tillegg ble flere av våre tilsynssaker opprettet som følge av direkte henvendelser fra andre etater eller fra andre i nettverket rundt partene.

I likhet med tidligere år vil vi også nå fremheve at tilsynsklagene ofte innebærer at vi finner grunn til å gjennomgå hele, eller store deler av det aktuelle barnets saksmappe, hvilket medfører at behandlingen av disse sakene ofte er meget tidkrevende. Vi vil presisere at vi anser behandlingen av tilsynsklagene som en viktig del av tilsynet med de kommunale barneverntjenestene.

I ca 15 % av sakene ga Fylkesmannen barneverntjenesten kritikk for saksbehandlingen. Det dreide seg om alt fra lovbrudd til kritiske bemerkninger av mindre alvorlig karakter.

Generelt:

Klagesaksbehandlingen omfattet også råd og veiledning i form av telefonkontakt med kommuner/bydeler, private parter og advokater, samt diverse møter med kommuner og bydeler. Fylkesmannen ser en nedgang i antall klager på enkeltvedtak med 12 fra 2008 til 2009. Antall klagesaker rettet mot saksbehandlingen er økt med 6. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i 2008 var 2.2 måneder når det gjelder klager på enkeltvedtak og 2.7 på tilsynsklager.

5.2 Andre forvaltningssaker knyttet til kommunene

Fylkesmannen mottok og behandlet 1 tvistesak i 2009. Ingen saker omhandlet uenighet om inntak/utskrivning fra institusjon etter § 5-4.

5.3 Klager/henvendelser rettet mot institusjonene

Klager fra barna eller deres foresatte har vært forelagt Fylkesmannen i muntlig og skriftlig form, noen fremlagt i tilsynsbesøk og andre ved direkte henvendelse til Fylkesmannen.

Fylkesmannen har i 2009 mottatt **106 klager** fra beboere på institusjonene eller deres foresatte. **74** av klagen omhandlet klager på bruk av tvang og **32** av klagen omhandlet klager på andre forhold ved institusjonen. Av 106 saker var det pr 31.12.09 ferdigbehandlet 91 klagesaker. Medberegnet restanse fra 2008 ferdigbehandlet Fylkesmannen pr 31.12.09 totalt 103 saker.

	Antall 2008	Antall 2009
Skriftlige klager/henvendelser jf. tilsynsforskriften § 11	0	5

Vi har mottatt muntlige henvendelser som faller inn under Tilsynsforskriften § 11. Disse har blitt fulgt opp gjennom telefonkontakt med de aktuelle partene.

	Antall 2008	Antall 2009
Skriftlige klager jf. rettighetsforskriften §§ 25 og 26	80	106

Dette er en økning fra 2008 på 32 %. Fylkesmannen er av den oppfatning av at en mulig årsak til denne økningen er et økt fokus blant institusjonene, ungdommene selv samt informasjon fra Fylkesmannen om klagemulighetene. Fylkesmannen vil følge nøye med i det kommende året dersom en slik utvikling fortsetter for å søke å finne om det er andre årsaker ved institusjonene som resulterer i en slik økning.

Resultatet av klagebehandlingen pr 31.12.09 inkludert restanse fra 2008:

Gitt medhold/tatt til følge	8
Gitt delvis medhold/delvis tatt til følge	5
Ikke gitt medhold	76
Avvist/rafalt/trukket	14
Fortsatt under behandling	15

Alle klagene minus en på tvangsbruk er fremsatt av beboere. En klage ble framsatt av en barneverntjeneste på en institusjon for oppfølgingen av ungdommen.

52 av klagene omhandlet § 18 (nødrett/skjerming), 34 av klagene § 26 (andre forhold), 20 av klagene § 23, 9 av klagene § 22, 9 av klagene § 17, 8 av klagene § 16, 6 av klagene § 14, 3 av klagene § 19 og 2 av klagene omhandlet § 24.

6.0 RÅD OG VEILEDNINGSOPPGAVER

Fylkesmannen gir fortløpende råd og veiledning gjennom telefonkontakt og på annen måte til barneverntjenester, som for eksempel gjennom møter i enkeltsaker. I tillegg har vi møter av mer generell karakter hvor mer prinsipielle spørsmål kan tas opp til drøftelse.

Fylkesmannen anser denne delen av vår oppfølging av kommuner og bydeler som svært viktig for å bidra til å kvalitetssikre barneverntjenestenes lov og regelverksforståelse.

7.0 INFORMASJONS- OG MØTEVIRKSOMHET

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har hatt en rekke konferanser og møter med barneverntjenestene og andre samarbeidspartnere i våre to fylker i løpet av 2009.

I februar 2009 hadde Fylkesmannen samling for Fylkesmannsnettverket for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år (EMA) hvor fokus ble lagt på utføringen av tilsynet på omsorgssentrene.

I april 2009 hadde vi møte med Barneombudet.

I mai 2009 hadde vi møte med Fylkesnemnda for sosiale saker.

I mai 2009 avholdt vi felles samling for barneverntjenestene i Oslo og Akershus – Klækkenkonferansen - med ca 120 deltagere. Hovedtemaene for samlingen var ettervern og overgang fra barnevern til sosialomsorg.

I juni 2009 avholdt Fylkesmannen i Oslo og Akershus et internt seminar for ansatte i Statens Helsetilsyn i forbindelse med overføring av overordnet faglig ansvar på barnevernområdet fra BLD gjeldende fra og med 01.01.10.

I september 2009 hadde vi en samling for Fylkesmannsnettverket for EMA med fokus på bruk av tolk i tilsynsarbeidet.

I september 2009 ble det avholdt to konferanser om kjønnslemlestelse for de ansatte i det kommunale barnevernet, helsearbeidere med flere i Oslo og Akershus.

I oktober 2009 ble det avholdt et kontaktmøte med barneverntjenestene i Oslo og et kontaktmøte med barneverntjenestene i Akershus.

I oktober 2009 ble det avholdt nettverksmøte for fylkesmennene for EMA med spesiell oppmerksomhet knyttet til bosettingsproblematikken, hvor blant annet IMDI redegjorde for organiseringen av bosettingsarbeidet.

I tillegg kan nevnes at vi har jevnlig møter med Oslo kommune, Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester og Barne- og familieetaten.

Det kan videre opplyses at vi har faste møter med fylkesmennene i vår region samt Bufetat, region øst.

Presse/media

Fylkesmannen har til tider stor aktivitet fra pressens side. Vi har jevnlig henvendelser fra journalister som ønsker innsyn i dokumenter. Vi gir pressen den informasjon de ønsker så rask som mulig, så fremt det ikke strider mot taushetsplikten til Fylkesmannen. Det er til tider krevende og det fordrer stor ressursinnsats i de perioder der media henvender seg til oss for å få intervjuer til enten radio eller TV. Vi får mange henvendelser fra media knyttet til rapporteringstallene våre og vi ser at tallene i flere sammenhenger blir brukt.